

Kultuur

Rakvere 8,
41532 Jõhvi ,
tel. 335 4444,
info@pohjarannik.ee

TERJE OJAVER: Tahan esiemade vaimudega leplikkuses ja rahus elada Jõhvis näeb "Nägija" nägemusi

■ Püsimaks skulptor Terje Ojaveri Jõhvi kunstikooli galeriis eksponeeritavast näitusest kõneleva artikliga ühes helistikus, võiks lugeja Youtube'i otsingusse kirjutada: "Serge Gainsbourg "La decadanse"."

TEET KORSTEN
teet@pohjarannik.ee

Gainsbourg on, teate küll, see helilooja, kelle sulest pärineb softpornofilminduse lipulaeva "Emmanuelle" tunnusmuusika.

Põgenev pruut

Sama magusimale sotsina saatel rühub suurel ekraanil pruutkleidis naisterahvas jalgpalli triblades kenast haljast künkast üles. Muidugi on raske ülesmäge jalgpalli mängida: pidevalt veereb pall kallakut mööda tagasi ja pruutkleit ei tee asja sugugi lihtsamaks. Pikk kleidisaba kisub maadliki, tuleb pitsi mõlema käega üleva hoida, aga nii on jälle raske tasakaalus püsida...

Tegu on Terje Ojaveri 2009. aastal valminud videoga "Sisypheose pruut", mis avab tema näituse Jõhvi kunstikooli galeriis. Video kerib üha edasi - nagu Sisypheose, kes jumalate määratud karistuse kohaselt aina veeretab hirmrasket kivi mäkke, et see taas alla veereks. Ühesõnaga on Sisypheose kujud, Camus' ja Homeroose abiga, meie eluabsurdi sümbol, selle märk, et "kõik on tühi töö ja vaimu närimine".

Aga miks pruut ja miks jalgpall? Esmalt sattus Terje Pääsküla endise prügi-mäe koha peale oma üliõpilastega välitõid tehese. Seal tekkis idee kujutada inimese ees seisvaid probleeme mäena.

"Niivõrd looduskaunis koht ja niivõrd õige kalle! Kes ei tea ütlushi "jookse nagu vastu kaljut" või "võitleks nagu mäega"? Naise, kunstniku ja emana tahan aga näha ka elu helgemat poolt. Sestap ma ei veereta Sisypheose kombel kive, vaid mängin jalgpalli," räägib Terje.

Pruudikujundit seletab kunstnik sellega, et mehed tahavad oma naisi näha elu lõpuni noorte ja kaunitena - nagu pruute. See omakorda lisab raskust naiste sisypheoslikule tööle. "Naised lepivad oma meestega ka siis, kui nood on vanad ja haiged. See on paratamatu ja tuleb naiselikkuse hoolitsus- ja vastutustundeinstinktist. Meeste ego aga ei suuda toime tulla naise vananemisega."

Lemmikloom

Terje sõnul klassifitseerub "Sisypheose pruut" seega autoportree alla. Esmalt

Esimene vorm võeti Terje Ojaveri näost tema tudengipõlves, teine 15 aastat tagasi ja sellesse valati hiljem ka klaas. Viimaseid maske kannavadki leviteerivad sõnumitoojad.

2 x PEETER LILLEVÄLI

arvas kuldses eas naine, et palub video salvestusel nais-tudengil end dubleerida, aga selgus, et ta sai ise pruudi rolli maha. Jõhvi näitusel ongi seega väljas kaheksa autoportreed - vaid üks töö on muud laadi.

Jõhvi näituse nägu on kahtlemata elusuurused, metallkarkassile ehitatud poroloon-täidisega kujud, mis evivad Terje enda pea, käte ja jalga järgi valmistatud vormi valatud silikoonist osi. Kolm kujud - "Nägija", "Pime" ja "Sõbra õlg" - ongi algselt valmistatud ühe näituse jaoks, moodustades seeria, aga Jõhvis lisanduvad ansambelisse "Kaamel" ja "Naine lemmikloomana-hast kraega".

"Kui leitakse, et kõik viis skulptuuri on nagu ansambel, on seda meeldiv kuulda, sest kunstnik tahab hoida oma käekirja ja mõtete visuaalset väljendust ühes võtmes. Loomulikult on tegu ühe pika novelli reaga. Mõned novellid kisuvad aga pikaks - siis võib neile isegi romaani nime panna," kommenteerib Terje.

"Naine lemmikloomana-hast kraega", mis toob tahtmatult pähe paralleeli filmiga "Karusnahk: Diane Arbuse kujutletav portree" ja Michel Faberi romaani "Naha all", on üks autori lemmiktöid. Tegu on (muidugi) näitusega naisega, kes on endale kaela riputanud karuskrae, kus tapapäraste nirkiküüniste asemel on ta oma näpukesed.

Töö tagapõhi on autori sõnul dramaatiline, isegi traagiline, aga figuur ise väga meelelises poosis. Teda ei sega ka saba, mille autor mõnel näitusel, kus vähem lapsi käib, on asetanud kuhu jalgevahela nii, et selle ots eestpoolt välja ulatub. "Naise lemmikloom on ta ise! Elu ongi kui teatrimask, mille üks silm naerab ja teine nutab. See on kääritunud, laagerdunud ja selginud mõttega, mida

"Naine lemmikloomana-hast kraega".

tahtsin publikuga visuaalselt jagada," tutvustab autor.

Omalaadse kolmainuse "Pime" meenutab oma kinniseotud silmadega küll õigusejumalannat, kes peaks ka pimedana orienteeruma, aga ometi on tema altpoolt karvas väljendust ühes võtmes. Loomulikult on tegu ühe pika novelli reaga. Mõned novellid kisuvad aga pikaks - siis võib neile isegi romaani nime panna," kommenteerib Terje.

"Naine lemmikloomana-hast kraega", mis toob tahtmatult pähe paralleeli filmiga "Karusnahk: Diane Arbuse kujutletav portree" ja Michel Faberi romaani "Naha all", on üks autori lemmiktöid. Tegu on (muidugi) näitusega naisega, kes on endale kaela riputanud karuskrae, kus tapapäraste nirkiküüniste asemel on ta oma näpukesed.

Ratsaskulptuur

Allegooriliseks saab nimetada "Kaamelit", sest see meenutab, kuidas inimene peab tõstama, et ta pole kaamel. Miks mitte ka seda, et "enne läheb kaamel läbi nõelasilma, kui...?"

Viis elusuurust skulptuuri tunduvad leviteerivat, sest nad on kõik maapinnalt eraldatud ja meenutavad seetõ-

tu vaimolendeid. "Need kujud pole pelgalt minu vaimu levitajad, vaid meenutavad ka esiemasi. Tahan kõigi nende arhetüüpsete olekute ja esiemade vaimudega leplikkuses ja rahus elada. Nad on mind tohtult õpetanud," räägib Terje.

Jõhvi näitusel on väljas klaasist "Autoportree õunaga", mis sündis kümme aastat tagasi Evald Okase muuseumis. See tuletab meelde, et Terje on lasknud oma näost korduvalt vormi võtta. Esimene vorm võeti juba tema tudengipõlves, teine 15 aastat tagasi ja sellesse valati hiljem ka klaas. Viimaseid maske kannavadki leviteerivad sõnumitoojad.

Kõige suurema auditooriumi kunstniku skulptuuridest on aga muidugi palvinud tema valmistatud Eesti ainumats ratsaskulptuur, kus kindral Laidoner ratsutab Viljandis. Autor tunnistab, et seegi on mitmetähenduslik, ilu peitub vaataja silmadest ja tööde mõte tema peas.

Jõhvi kunstikooli direktori Mati Rautso sõnul pole nende kooli galeriis varem olnud puhtalt skulptuuride näitust, samuti pole video olnud kunagi samas eksponeeritud eraldi teosena.

Kirjanikud kõlasid kui Gunnar Graps

■ Reedel oli Jõhvi ja lisaku rahval võimalus kohtuda kirjandusliku trioga, kuhu kuulusid Urmet, Keränen ja Kunnas, kes pajatasid põnevalt endast, oma loomingust ja kirjandusest üldse.

TEET KORSTEN
teet@pohjarannik.ee

Tänavuaastase kirjandusliku dessandi liikmed kuulusid Virumaal rännates auto CD-mängijas enim Gunnar Grapsi "Kullafondi" sarja kolmikplaatide. Seetõttu arvas tuuritaja Jaak Urmet alias Wimberg pärast tuuri, et kirjandusliku "bändi" repertuaar oli kui nimetatud raudmehe oma: "Kõlas nii bluusi kui ka rokki ja laulusõnad olid väärt kuulamist".

Urmet teab, millest räägib, sest järgmise aasta alguses ilmub talt Pegasus kirjastuses Grapsi monograafia, mille tarvis tegi intervjuud Margo Vaino.

Dessantnikud kinnitasid pärast tuuri, et neil jäi rahvast kellega Haljalas, Rakveres, Jõhvis ja Iisakus kohtuti, hea mulje, sest näidati üles siirast huvi kirjanike ja nende kirjanduse vastu. Sõna "dessant" peaks muidugi kõige tuttavam olema erusõjaväelase Leo Kunnasele, kes on kirjutanud nii Iraagi sõjast kui ka ulmesõdadest, vastavalt "Viiv pikas sõjas. Märkmehid Iraagi sõjast" ja "Gort Ashryni" triloogia.

Prægugi treib kolonelleitnant sõjateemalist romaani tööpealkirjaga "Heade aegade

loojang", mille tegevus toimub Eesti- ja Liivimaa paikades aastail 1693-1710, seega kõneleb romaan Põhjasõjast.

Mika Keränen on juba seetõttu Eesti kirjanduses huvitav nähtus, et tegu on soomlasega, kes elab Tartus ja kirjutab lastele eesti keeles. Mika ütleb, et talle meeldib olla lastekirjanik, sest nood on ausad lugejad, kes loevad tõesti seda, mis neile meeldib. Saati kirjutab Mika neile kriminulle. Dessandi tunnistajad kuulsid näiteks katkendit romaanist "Salapärase lillenäppaja", kus kriminaalne laad on juba pealkirjas ära öeldud.

Urmet kinnitas pärast dessanti, et kaasvõitlejad olid igati mõnusad - teel olles räägiti ajaloo- ja raamatuteemadel. "Muidugi ka klatsisime, aga mõne teise seltskonnaga on klatsi olnud rohkem. Dessant ise on väga tore traditsioon. See on kirjanike hariv ja põnev, aga vast enamgi lugejatele. Lauljaid ja näitlejaid trehvb ikka, miks mitte kohtuda kirjanikega, kes on ka intelligentsi osa?!" rääkis Urmet.

Kirjanike dessant elik ametliku nimega kirjandustuur "Eesti kirjanikud raamatukogudes", mis toimus tänavu üheksandat korda, on toonud Ida-Viruses kümneid põnevaid kirjanikke.

Ida-Viru kirjandussõpru õnnistasid tänavu dessandiga (vasakult) Leo Kunnas, Mika Keränen ja Jaak Urmet alias Wimberg.

MATTI KÄMÄRÄ

Jõhvis kõlab Stradivariuse valmistatud viiul

Inglismaal elav vene viiuldaja Dmitri Sitkovetski (pildil) esitab Jõhvis oma kõige kuulsama töö.

Bakuus muusikute peres sündinud ning Moskvas ja New Yorgis õppinud Sitkovetski resideerub 1987. aastal Londonis. Kontserdi korraldajate sõnul on tema tegevust raske defineerida: ta on teinud fantastilise viiuldaja-karjääri, ta on dirigent, arranjööri, kammermuusik ja festivalide direktor.

Stradivariuse viiulil mängiva Sitkovetski haare on muljetavaldav, tema mängu on nautinud rahvusvaheliste festivalide publik, partneriteks orkestrid Berliini filharmonikutest New Yorgi ja Los Angelese filharmonikuteni. Ta on juhata-

nud enamikku maailma mainekamatest orkestreid, teinud transkriptsioone rohkem kui 40 teosele, sh autoritelt nagu Haydn, Beethoven, Brahms, Bartók, Tšaikovski, Šostakovitš jt. Seade Bachi Goldbergi variatsioonidest on tema kõige kuulsam töö ning see kõlab ka Jõhvi kontserdil, kus Tallinna kammerorkestriga tuleb ettekanale samuti Šostakovitši sümfonia keelpillidele.

Kontsert toimub pühapäeval, 18. novembril algusega kell 17, pääse 10 ja 7.50 eurot. (PR)